
2. FEJLESZTÉSI KERESZTMODUL

„TERÍTÉS EMLÉKEZETBŐL”

KÉSZÍTETTE: DR. PÁLI JUDIT – KOVÁCS ÉVA – NOÉ KRISZTINA – VITÉZ GYÖNGYVÉR

MODULLEÍRÁS

2. FEJLESZTÉSI KERESZTMODUL. „TERÍTÉS EMLÉKEZETBŐL”

A modul célja	<ul style="list-style-type: none">– preventív célú képesség- és készségfejlesztés– tanulási nehézségek megelőzése, korrekciója– szociokognitív funkciók fejlesztése
Időkeret	45 perc
Ajánlott korosztály	<ul style="list-style-type: none">– 2. osztály– illetve a gyermek esetleges részképesség-gyengeségeinek megfelelően később
Modulkapcsolódási pontok	Kapcsolódó modulok: Keresztmodulok, Fejlesztési Keresztmodulok, Fejlesztési Művészeti Modulok
A képesség-, készségfejlesztés fókuszai	<ul style="list-style-type: none">– látási észlelés– látási emlékezet– téri tájékozódás– együttműködési készségek– motoros koordinációs folyamatok– észlelési folyamatok (látási észlelés, téri tájékozódás, téri irányok észlelése, differenciálása, tapintási kinezetikus folyamatok, szeriális észlelési szerveződés)– figyelmi folyamatok– emlékezeti folyamatok (munkaemlékezet)– beszéd és fogalmi gondolkodás folyamatai (relációs szókincs fejlesztése)– testtudat kialakítását támogató funkciók– érzelmi, szociális és kapcsolati folyamatok

AJÁNLÁS, FEJLESZTÉSI CÉLOK

A gyermekek tevékenységeikben fokozatosan lépjenek előbbre a téri tájékozódásban, az időiség megértésében, és használják helyesen a „hol”, „hová” kérdéseket, a relációs viszonyokat kifejező szavakat (toldalékok: -on, -en, -ön, -ra, -re, névutók: mellett, alatt, között, **elé**, **főlé**, relációk, az oldaliság kifejezései: **jobbra**, **balra**) a rövid, közép-, hosszú távú emlékezettel társultan. Kiemelt funkcióként kezeljük a munkaemlékezeti folyamatokat.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Keresztmodulok, Fejlesztési Keresztmodulok, Fejlesztési Művészeti Modulok

Tanulmány a „matematika kompetenciák fejlesztése célzott képesség-, készségfejlesztéssel” FKM és FMŰ modulokhoz

Páli Judit (1980)

A gondolkodási stratégia fejlődése és fejlesztési lehetőségei Bölcsész doktori disszertáció. Budapest, ELTE.

Páli Judit (1984)

Játék és gondolkodási stratégia In: Óvodai nevelés, 1984. 6., 7., 8. sz.

Páli Judit, Forgách Balázs (2005)

Diagnosztikus és korrekciós programcsomag, Pihenő mackók gyermekkártya Budapest, Kukucs Stúdió Játékműhely – Novum Kiadó.

Kagan, Spencer (2001)

Kooperatív tanulás Budapest, Önkonet.

Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola

Prevenációs Programja

A matematika nehézségekkel/zavarokkal küzdő gyermekek fejlesztése matematika órán és azon kívül – Pedagógus-továbbképzés. Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány.

A matematika zavarokkal küzdő/fejlődési dyscalculiás gyermekek vizsgálata 18 éves korig – Pedagógus-továbbképzés. Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány.

ÉRTÉKELÉS

RENDSZERE:

A szöveges értékelésbe beépítetten (félév, év végén) a gyermek önmagához történő fejlődését figyelembe véve - a képességfejlesztés területére fókuszáltan.

IDEJE:

Minden tevékenység – módszertől függetlenül – ellenőrzéssel, értékeléssel zárul, hiszen az eredményességhez, hatékonysághoz elengedhetetlen az azonnali visszacsatolás.

SZEMÉLYE:

Az ellenőrzés, értékelés személye függ a tanítási-tanulási folyamat szervezési módjától.

1. A csoportban végzett munka ellenőrzésére ajánlott beiktatni:

a) a csoportos önellenőrzési, önértékelési módszert.

A közösen végzett munka csoportos önellenőrzése, közös szóbeli önértékelése az együttes felelősségvállalást, egymás segítségét, egymásrautaltságát eredményezi, mely a közösségtudat kialakításában, fejlesztésében játszik nagy szerepet.

b) egymás csoportos ellenőrzésére, értékelésére alkalmas módszert,

mely a csoportok közötti együttműködést, bizalmat erősíti. Egymás pozitív megerősítésével, az építő kritikák megfogalmazásával hozzájárul a csoportok közötti kommunikációhoz.

2. A páros munkák heterogén vagy homogén pár esetén is páros ellenőrzéssel, értékeléssel zárulnak.

a) Heterogén pár esetén

nagy hangsúlyt kap az egymásrautaltság, hiszen a tanulás során is erős a segítség, támogatás, és az ellenőrzés során is az egyik gyermek „kistanító” szerepet vállalva javít, dicsér, építő kritikát fogalmaz meg.

b) Homogén pár esetén

a kölcsönös támogatás kapja a főszerepet, az ellenőrzés, értékelés iránya kiegyenlített.

Önálló, egyéni, részben egyénre szabott vagy individuális munka esetén szükséges:

a) önellenőrzés, értékelés

A gyermek saját munkáját ellenőrizve, a hibáit megfogalmazva önkritikát gyakorol, ezáltal személyisége, belső kontrollja fejlődik.

b) tanítói ellenőrzés, értékelés

Az ellenőrzés-értékelésnek e klasszikus formája külső, objektív kritikát vagy megerősítést fogalmaz meg.

MÓDSZERE:

A modul ellenőrzési rendszerének megfelelően (értékelő: a tanító és/vagy a gyermek)

Az ellenőrzési-értékelési mód megválasztásánál figyelembe kell venni az azt megelőző tanulásszervezést, tehát a páros vagy csoportos tevékenységet páros, csoportos ellenőrzés-értékelés zárja.

A modulban szereplő ellenőrzési, értékelési módok:

CSOPORTBEMUTATÓ SZUMMATÍV ÉRTÉKELÉSÉNEK SZEMPONTJAI

Záró minőségi és mennyiségi ellenőrzés, értékelés

Az értékelés három fő részből tevődik össze:

a) a csoportbemutatókat az osztály értékeli szempontjai:

– a bemutatóra szánt időkeret

– bemutató: tömör, tematikus, érthető, lényegre törő-e

– a bemutató után kérdés-felelet rész beiktatása csoportos észrevételek megvitatására

b) a csoport teljesítményéhez való egyéni hozzájárulásokat a csoporttársak értékelik.

A csoportos szóbeli értékelés szempontjai:

– a feladat érdekessége

– sikeres elvégzése, esetleges problémák megbeszélése

– a feladatvégzés hatékonysága

– az időkeret betartása

– egyenlő arányú részvétel megléte

– egyéni felelősségvállalás

– hangulat a csoporton belül.

FELADATKÜLDÉS – CSOPORTOS MINŐSÉGI ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

Minden csoport megadott sorrendben elküld egy kérdést (csoportkonszenzus után) a többi csoportnak, a helyes választ 1 perc múlva utánaküldik, a válaszoló csoport önellenőrzéssel ellenőrzi.

DIÁK KVARTETT

A módszer ismétlő, összefoglaló, rendszerező óratípusoknál, órarészleteknél használható.

Előkészítés: A tanár megszámozza a csoportokat, majd minden gyermek választ egy betűjelet (A, B, C, D stb.). A tanár ellenőrzi, hogy minden csoportban minden betűjelnek van-e gazdája.

1. lépés A tanár föltesz egy kérdést. Utasítás: „Győződjetek meg arról, hogy a csoport minden tagja tudja a helyes választ!”
2. lépés A diákok összedugják a fejüket, és megbizonyosodnak arról, hogy mindegyikük tudja a választ. Főlkészítik egymást a válaszadásra.
3. lépés A tanár véletlenszerűen kihúz egy betűjelet (A, B, C, D), s azok a diákok, akiknek ez a betűjele, átgondolják a választ, de már nem beszélhetnek csoporttársaikkal.
4. lépés A tanár véletlenszerűen kihúz egy számot (1, 2, 3, 4 stb., ahány csoport van), s annál a számú asztalnál ülő, az előbb kiválasztott betűjelű diák válaszol a kérdésre.
A vele azonos betűjelű, de másik csoportban dolgozó diákok kiegészíthetik választát.

MODULVÁZLAT

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás,* a feldolgozás előkészítése						
	I.1. a) Csoportalakítás 5 perc A tanár által kiválasztott csoportvezetők a csoportalakítási módszernek megfelelően maguk köré választják a csoport többi tagját. b) Felelős szerepek kiosztása, megbeszélése megtörténik. 3 perc	*együttműködési készség, kommunikáció*	a kooperatív csoportmunkát végző gyermekek a terítékek elemszámának változtatása	tudatos csoportalakítás	„építkezés csoportvezetők köré”	felelőskártyák a kosarakban terítékek: lapos és mély tányér, kanál, kés, villa, süteményes villa, pohár, váza, fehér kis terítő, fehér szalvéta
II. Az új tartalom feldolgozása*						
1.	II.1. Memóriajáték 1. Ünnepi terítés 12 perc a) A tanár a táblára helyezi egy terített asztal felülnézeti, sematikus képét, majd bizonyos idő elteltével elveszi azt. b) Feladat: A csoportok emlékezetből kirakják a látottakat. c) Csoportos ellenőrzés, javítás a terítés után a táblára visszahelyezett kép alapján. d) A folyamat ismétlése a sematikus ábrák számosságának megfelelően.	*látási észlelés, szeriális észlelési folyamatok, sorozatalkotás, figyelmi folyamatok rövid, közép- és hosszú távú emlékezet, átfordítás síkból térbe *	a) fixációs idő, sematikus ábra elemszáma, növekvő komplexitás ismételt különböző időtávú késleltetésekben: egy nap, egy hét, akár délután is d) a sematikus ábra számossága	kooperatív csoportmunka	csoportos megbeszélés c) önellenőrzés	különböző elemszámú és elrendezésű sematikus kártyák (például: lapos tányér, rajta mély tányér, mellett balra a villa, jobbra a kés és a kanál, a tányér előtt desszertes villa, a kés és a kanál előtt talpas pohár)

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
2.	<p>II.2. Memóriajáték 2. Ünnepi terítés 12 perc</p> <p>a) Minden csoport egy másik csoport megterített asztalához megy, és megváltoztatják a terítést.</p> <p>b) A csoportok visszamennek eredeti helyükre.</p> <p>c) Feladat: Ki kell találni a változást!</p> <p>d) Meg kell fogalmazni a kártyán levő viszonyszavak használatával, hogy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hol volt eredetileg a megváltoztatott tárgy? – Hova került? <p>e) A tanító megadja, hogy a csoportból ki fogja elmondani a helyes választ. Szóvivők egymás után hangosan elmondják a megoldást.</p>	<p>*téri irányok kódolása, felismerése, alkalmazása, összetett figyelmi folyamatok, emlékezeti folyamatok: kiemelten felidézés, felismerés, látási emlékezet, munkaemlékezet, összehasonlítás, beszédészlelés, megértés, a beszédfeldolgozás magasrendű folyamatai, beszédprodukción, fogalmi gondolkodás, relációs szókinccs, minőségfogalmak*</p>	<p>a) a változtatás elemszáma</p> <p>d) ragozott viszonyszavak</p>	kooperatív csoportmunka	forgószínpad	d) kártya viszonyszavakkal
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzése, értékelése*						
	<p>5 perc</p> <p>Az „átrendező” csoport minden megoldás után ellenőriz, javít, dicsér:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vélemények meghallgatása – tapasztalatok összefoglalása – értékelő következtetések – tanulságok levonása – összefoglalása 	<p>*gondolkodási és viselkedési stratégiák összehangolása, szociabilitás, segítségnyújtás, szociális észlelés, empátia, többszempon-túság, koherencia, többféle viszonyítás állandó lehetősége: ütköztetés, frusztrációs tolerancia, vita*</p>		kooperatív csoportmunka	„csoportos ellenőrzés”	

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
II. Az új tartalom feldolgozása*						
3.	II.3. Étellánc 8 perc a) A gyermekek kört alkotnak. b) Minden gyermek ad magának egy ételnevet. c) A tanár kezdi a memórialáncot, elmondja, hogy ő milyen étel (baleves). d) A mellette álló gyermek megismétli az előtte elhangzott ételnevet, majd hozzáteszi a sajátját pl.: baleves, palacsinta. e) A soron következő gyermek megismétli az előtte elhangzott két ételnevet, és hozzáteszi a sajátját pl: baleves, palacsinta, tejbegríz. f) A memóriasor addig folytatódik, míg valahol el nem akad, vagy a tanító nem tapsol. g) Annál a gyermeknél kezdődik újra a sor, ahol elakadt (taps). Érdeemes figyelni, hány elemig tudták a gyermekek megjegyezni a szóláncot.	*szeriális észlelési folyamatok, sorozatalkotás, hallási figyelmi folyamatok, figyelem terjedelme, szabálykövetés, szabálytartás, rövid távú emlékezet, kiemelten munkaemlékezet, beszédészlelés, megértés, a beszédfeldolgozás magasrendű folyamatai, beszédprodukción, szókincs, fogalmi gondolkodás, megtapadás leküzdése*		frontális	szólánc	

MELLÉKLET

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. Ráhangolódás,* a feldolgozás előkészítése	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Az órai tanári feladat meghatározása:</p> <p>Feladat: Csoportalakítás 5 perc A tanár tudatosan, előre megtervezett módon alakítja, szervezi meg az új csoportokat, figyelembe véve a képességeket, szimpátiát, fiú–lány arányt.</p> <p>Felelős szerepek kiosztása 3 perc</p> <ul style="list-style-type: none">– A csoportlétszámnak megfelelő számú felelőskártya kiosztása– Szerepkörök megbeszélése, tisztázása <p>Eszközfelelős: beszerzi a csoportmunkához szükséges, a tanár által megnevezett eszközöket, felelős azért, hogy a csoportmunka során az eszközök épségben maradjanak</p> <p>Szóvivő: beszámol a csoport munkájáról, a csoporton belüli hangulatról</p> <p>Időfigyelő: ügyel arra, hogy a munka során a csoport betartsa a tanár által megadott időkeretet</p> <p>Feladatfelelős: figyel arra, hogy mindenki részt vegyen a csoport munkájában</p>	<p>Az órai tanulói feladat meghatározása:</p> <p>Feladat</p> <ul style="list-style-type: none">– szerepkártyák átvétele– szerepkörök megbeszélése, megértése

II. Az új tartalom feldolgozása*	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Az órai tanári feladat meghatározása: Memóriajáték 1. Ünnepi terítés 12 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanári utasításra az eszközfelelősök elviszik a csoportjuknak az ünnepi terítéket tartalmazó kosarakat. Tanári utasítás: „Osszátok szét a kosárban lévő eszközöket úgy, hogy mindenkinek ugyanannyi jusson!” – A feladat ismertetése: „Felteszem a táblára a terített asztal képét, számolok tízig, majd leveszem. A feladatotok az, hogy figyeljétek meg jól a képet, majd emlékezetből terítsetek meg ti is úgy, ahogyan az a képen szerepelt! A terítők figyeljenek a saját eszközeik helyére és arra is, hogy társaik jó helyre teszik-e az eszközöket. Ha szükséges, segítsétek egymásnak!” – A kép bemutatása – A kép elvétele megadott idő után – „Sikerült teljesen azonosan megterítenetek?” – Ellenőrzésmódjának ismertetése: „Visszateszem a képet a táblára, hasonlítsátok össze a terített asztalotokkal. Beszéljétek meg közösen az esetleges eltéréseket!” <p>Memóriajáték 2. Ünnepi terítés 12 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> – Feladat ismertetése: „Minden csoport egy másik csoport megterített asztalához menjen, közös megbeszélés után változtassa meg 1 (2, 3) eszköz helyét, majd menjen vissza az eredeti asztalához!” Feladat: „Ki kell találnotok, mi változott meg!” „Fogalmazzátok meg a táblán lévő segítőkérdések (az előző foglalkozásokon használt viszonyszavakat tartalmazó kártyák) segítségével: <ul style="list-style-type: none"> – Hol volt eredetileg a megváltoztatott tárgy? – Hova került?” – A tanító megadja, hogy a csoportból ki fogja elmondani a helyes választ (szóvivő, feladatfelelős) – A tevékenységet 2-3-szor megismételteti a tanító. 	<p>Az órai tanulói feladat meghatározása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Eszközfelelősök leteszik az asztalukra a terítéket tartalmazó kosarakat. terítékek: lapos és mély tányér, kanál, kés, villa, süteményes villa és pohár, váza, fehér kis terítő, fehér szalvéta – A gyermekek egyenlő arányban szétosztják az eszközöket. – A gyermekek megfigyelik a képet. – A csoportok közösen, emlékezetből megterítik az asztalukat úgy, hogy mindenki hozzáteszi a saját eszközét, közben figyeli a többieket, jól terítenek-e. – A gyermekek közösen ellenőrzik munkájukat, megbeszélik a hibákat, megdicsérik egymást. – Az eszközfelelősök tanári utasításra az asztalukra helyezik az ünnepi terítékeket tartalmazó gyűjtőkosarakat. – A csoportok visszamennek eredeti helyükre. – Szóvivők egymás után hangosan elmondják a megoldást.

Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Étellánc 8 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tanári irányítással az osztály egy nagy kört alkot. - Feladat ismertetése: „Mindenki találjon ki magának egy ételnevet!” – a tanár magára mutat és mondja: „baleves” - „A mellettem álló gyermek megismétli a nevemet, majd hozzáteszi a sajátját pl.: baleves, palacsinta. A soron következő gyermek megismétli az előtte elhangzott két ételnevet, és hozzáteszi a sajátját p.: baleves, palacsinta, tejbegríz. A memóriasor addig folytatódik, míg valahol el nem akad!” „Annál a gyermeknél kezdődik újra a sor, ahol elakadt az étellánc!” - „Ha elakadt a lánc, számoljuk meg, hány ételnevet tudtunk egyszerre, egymás után megjegyezni!” 	<ul style="list-style-type: none"> - A gyermekek körben állnak. - Minden gyermek ad magának egy ételnevet. - A gyermekek a szabályok betartásával folytatják az ételláncot, amíg el nem akad a sor. - Ha elakadt az étellánc, megszámlálják, hány elemig jutottak. - Az elakadt láncszemtől folytatják előlről a sort.
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzése, értékelése*	
<p>Az órai tanári feladat meghatározása:</p> <p>Memórijáték 1. Ünnepi terítés 12 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csoportos ellenőrzés előkészítése, segítése: „Ellenőriztétek, javítsátok a terítéteket a táblán látható kép alapján!” <p>Memórijáték 2. Ünnepi terítés 12 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ellenőrzés menetének ismertetése: „Ha megfigyeltétek az asztalotokon történt változást (változásokat), fogalmazzátok meg, honnan, hová kerültek a tárgyak!” - A tanító megadja, hogy a csoportból ki fogja elmondani a helyes választ: „A szóvivők hangosan mondják el, hogy mi változott meg!” – „A terítéket megváltoztató csoport ellenőrizze, helyes-e a megoldás!” 	<p>Az órai tanulói feladat meghatározása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csoportok beszámolnak a terítés tapasztalatairól, az esetleges hibákról. - Szóvivők egymás után hangosan elmondják a megoldást. - A terítéket átrendező csoport ellenőrzi a választ.

